

لـ بـردـم جنـكـدا... كـورتـيـك لـسـر چيرـكـي (ژنـ جنـكـكـكا ني شـمـحمـو) لـ نووسـيني لـ تيف هـمـمـت... كاوان محـمـد پوور

كاوان محـمـد پوور

ننگـ هيچ نووسـر و شاعيرـكـي كورد بـادـي (لـ تيف هـمـمـت) لـ
بـواري كـسايـتـيـو، دوو دـستـواژـي (ناسراو) و (نـناسراو) ي لـ
خـي كـنـكـرـد بـتـو. (ناسراو) لـ و سـنـگـو كـ هـر كـس تـنـانـت بـ
ماو يـكـي كورد تيش خوـنـنـو ي لـسـر نـد بـي كورد يـ بوو بـت نـو
ناو يـ هـمـمـتـي بـيستـو و لـني كـم بـشـك لـ شـعـرـكا ني خوـنـنـد تـو.
(نـناسراو) يـش لـ و سووچـو كـ لـ تيف هـمـمـت لـ و نووسـرا نـي كـ
هـمـيشـ شـتـي نوـيـي هـي و كـمـتر نـم نوـگـريـي بـ بـراورد ي
نووسـري تر ها تـتـ بـرباس. ننگـ يـكـ لـم هـيا نـي كـم باسـكـرـنـ
بـگـنـتـو سـر گـشـگـري هـمـمـت كـ خـي بـردـوام لـ و تووـژـكان
ثـماژـي پـداو. نـزمـونـكا ني لـ تيف هـمـمـت كـ و كـو سـمـا ي
دـروـشـانـ جـيا لـ مـعـريفـتـي نهـني، جـزمـيـكـي شاعيرـانـي تـدا يـ.
نـم جـزمـيـ بـتـ هـي نـو ي نوـگـرايـي هـمـمـت جارـك لـ جـسـتـي
شـعـر دـركـوت و جارـكـي تر لـ نـد بـي مـناـن و لـ كا تـكـيشـدا خـي
لـ قـريـ چيرـكـ بدات. لـ هـر سـكـي نـم با بـتـانـدا هـمـمـت قـسـي بـ
وتـن هـي. لـ شـعـردا ساـي (1971) گـروـپـي كـفـري لـگـ فـرهـاد و
نـحمـد شاكـلي دادـمـزـنـت و بـچـشـنـك يـكـم كـتـبي شـعـري
(پـساگـران) بـناو ي (خوا و شارـ بـچـكـلـكـمان) دـنووسـت. لـ
نـد بـي مـناـندا خـتـكـي (Apic) لـ وـا تـي سوويد وـردـگـرت و لـ
چيرـكـدا لـ يـكـم كـسـكانـ كـ بـ شـوازي مـتاـمان/مـتـاداستان
(Metanarrative /Metafiction) دـنووسـت، جـيا لـوانـ لـسـر
سـفـيگـري كـتـبي نووسـيو و چـنـد كـاري لـسـر خـنـي نـد بـي و
گريـمانـي نـد بـيش هـي. لـم و تـارـدا دـمـهـوت باسـي يـكـ لـم
لايـنـ نوـگـريـانـي هـمـمـت بـ ناو ي چيرـكـي (ژنـ جنـكـكا ني شـمـحمـو)
بـكـم.

نـم چيرـكـكـ كـ خـي نووسـريش گوما ني لـو هـي پـي بـتـمانـ
لـ دـگـمـن چيرـكـكـلـكـي كورد يـ كـ بـ شـوازي (مـتـافـيـكـشين)

دکونه وو. نووسلر کسایه تی استه قینه یه و له د روی چیرک ژیان دکا، وکوو گشت مرغه کانی تر، بام گوه و تیا و تیا بوونی له چیرک و رده گرت. نه و ش به و مانایه یه که له شیکاری گوه ان و ناسا نه دا نه خن گر هیچکات ژیان و کسایه تی نووسلر له گوه و تیکه ناکات و نه دووان له یکه جیا دینه. بام له متافیکشنده ه و ی خودی نووسلر به نه و یه که گوه و نووسلر هر به یکه کسایه تی بزانی. وات که تکه دهن نووسلری نه چیرکه متافیکشنه، نه و هر و کوو نه و یه به نه: گوه و یان یکه له گوه و کانی چیرک. نه نگ له م چشه یوایه تدا (متافیکشن) له گوه چیرکه ب روه و نه بینه و که توانستی گوه ان و ی دوو بار یی به رده نگ په بینه. وات به رده نگ کاتی خو نده و ی نه م چشه چیرکانه به شو و ی کی شیاو نه توانست چیرکه که به کسه کی تر بگوه و. م به ست هر به و جره یه که داستانه کانی ته له ستی یان مارکز ده گره و.، چوون له ردا زیاتر له و ی «گو بیسی چیرک» بین «گو بیسی چینه تی نووسینی چیرک» ین. هر به یه چیرکی متافیکشن زیاتر و کوو نه و نه ته بیوگرافیه ده که به ره ها تی نووسلر له کاتی نووسینی چیرک دا ده گوه و. وات له و باردا که منی نووسلر کاتی نووسینی نه م چیرکه چ بارود خکم هه وو.

چشنی ج راوچه له به کار هه نانی ته کنیکه کانی متافیکشن هه یه که نه نگه ج که ی نه و نه بهت گشتیان له ره باس بکه ین بام به په ی پوسیت به خو نده و ی چیرکی (ژنه جنه کانی شه م حمو) باس له چنه د خسه و ته کنیک ده کین.

۱ د ربه ینی نووسلر

له مان که ی هه م تدا، به چشه که له گوه ا د ربه ینی نووسلر به و وین، نووسلر له گشت لایه کانی چیرکه کدا بوونی هه یه. هر له سرتای مان و نووسلر خای ئاوقای کاراکتیره که ته و که بهت و یارم ته بدات که چیرکه که ی بگوه و، به یه له قار مان که به مان که ی ده گره و باسی چینه تی کاراکتیره پوسیت ده کا. نووسلر له سر ته و به خو نده دته: ته له گوه مان که به روه و وی. نه م د خا ته نووسلر شته که له قوتا بخانه کانی تری ماندا نایبنین. گوه و ی مان نه (ژنه جنه کانی شه م حمو) باس له و ده کا به گوه ان و ی مان که ی پوسیتی به قار مان که هه یه. به یه له ح ولی دیتنه و ی نه و قار مان یه. له سر ته چاوی به ژنه جنه که یکه ده که و ته که خریکی قژ شان نه کردنه تا شوو به شخ م حموود بکات.

نووسر به شیکردن وای به شک له تیپ/کسایه تیید کا نی چیرک-هه ببت
ئگه ر م جالی ئ ومان هه ببت به پین کسایه تی- له پراو لزی د قیدا
شیکاری د کا و ای تایب تی خای د رده ببت. هه ببت شیکاری
پاواو لزی خای هه ر و کوو چیرک دک د نو ببت. د خا ببت تی به رده وامی
نووسر له چیرکی (ژنه جنه ک کا نی شه م حموو) تا ک تای
گه ان و کای به رده وام.

دق ئاو زان (Intertextuality)

کک و رگرتین له دق ئاو زان (بینا متنیت) یه ک تر له خسه ت کا نی
م تافیکشه نه ک له م چیرک شدا پات د ببت و. به کاره نهانی شه ر و
زکری د رو شانه نی کفری، کک و رگرتین له ح قایت و ئ فسانه
کور دیه کان، به کاره نهانی ناوی نووسر و کتب و، ئ ماژای به
کسایه تیید د رکیه کا نی ک مایه تی چشه ک له کارکردی دق
ئاو زان له م چیرک دایه. هه ممت هه روها له په کها ته ی چیرک
کلاسیک کان- و کوو (ح قایت کا نی هه زار و یه ک شه و)- کک
و رده گرت. له و جه گه یانه ی ک چیرک له ناو چیرکدا د هه نه ت و و
کسایه تی مانه کای گوو بیسی چیرکی گه و د بن دق ئاو زانی
په کها ته ی به رمانی (ژنه جنه ک کا نی شه م حموو) ک د ببت خان ی
په کها ته ی ح قایتی کلاسیک.

سازکردنی په کها ته ی کی ئ فسانه یی

هه ممت له پا کک و رگرتین له په کها ته ی گشتی ح قایت، خای
په کها ته ی کی تایب تی ئ فسانه یی له چیرکدا ساز د کا. په کها ته ی کی
ک له لایه نی م تافیزیک بوونی کسایه تیید کان و کوو ئ فسانه کان
د چت و له لایه نه په کها ته ی بووتیقایی و خسه تی م تافیکشه نی هه ی.
له ردا نووسر په کها ته ی کی ئ فسانه یی به گه ان و په ک د ببت ک
دوو کسایه تی (استه قینه/ خایه ی)، دوو په کها ته ی (کلاسیک/ په ست
م د ببت) و دوو گه ان وای (د رکی/ نا و کی) ته دایه. فزاسازی
نووسر له م د سترکرد یه دا گه م یه کی به رده وامی (و ستانی یوایی) و
(بازدانی یوایی) ته دایه. وات له زه ر جه گه گه ان وای چیرک ک
اد گرت و د ست د کا به شره و و خوند و یه کی به و ا ببت فله سی فی
وعاریفانه. به نموونه ئ و کات ک کچه جنه ک ک له دوو بیستنی
چیرک کک له گه وای مانه و چه ز برنی د ببت: ئ گه ر هه موو شه و
چیرک ککی ئاوا چه ژدارم به بگه ی و ئ و شووت په د ک م، گه و
دوا نووسینی ئ م سته باسی به د نگی نه وان خای و جنه ک ک د کات و
دواتر له پا اگرافی ک تاییدا، چیرک کک د و سته نه ت و شره وای

بډنگي دځا .

ټايرنې لاسر زانياريدځا نې خوښځا

گشت ژډډر و شرځځا نې گډډډډډي (ژنډ جنډځځا کاي شځځا حموو) زانيارې هډډډ دډډن بډخوښځا، بډ چډشنځځا زانستې خوښځا لډ بازنډيځا (ټايرنېک) داوډت بډ ټوډي هډم پلارځا کي تډنزي لډ دځځا نې پډشو بگرډت و هډميش بډم گډمډيځا مډعريفې جارځا کي تر بډ خوينډر بډډت: تډ لډگډډ جيهانې دډستکردي چيرځا بډروډووي و واقيعيډتي نيډ. بډ نموونډ لډ لاپډډډي يډکډم دا (ټالبر کام) وډکوو کوردځا ټوارې سووري! پډناسډ دځا کډ ډمانځا کي بډ ناوي (الغريب يان بډگانډ) بډ زمانې عرډبي! نووسيو، يان بډ (هډنري باربوس) دډډت کډ يډکډ لډ جنډځځا نې باوگډورډم بوو کډ ساډي (١٩٣٠) بډ دووکډي سيگار ډمانځا کي بډ ناوي (دډزځ) نووسيو، لډ لاپډډډي کاي تر کتډبي (حځقا يډتځا نې هډزار و يډک شځو) لډ نووسيني هاو بډشي (مارکس و هډگل) دډزانډت. ټم شځو زانياريدځا کډ بډ ټنقډست لډلايډ نووسرډو دډتډ پانتاي ډمانډو بډ ټوډي جارځا کي تر بډ خوښځا چيرځا اگډ يډنډت ټم چيرځا کډ استډقينډ نيډ و تډ لډ گډډ گډمډيځا خياډي نووسر بډروډووي.

شکانډني هډډي لډژيکي چيرځا

جيهانې ټفسانډکان پډکها تډي جيهانې واقيعي نيډ، واتډ لډژيکي ټم جيهانې بډسردا زانډ نيډ و (هډ و بډرهډ) يډکانې وډکوو جيهانې واقيعي نيډ، لډ کاتي خوښځا وډي چيرځا کي لډتيف هډمډتدا، لډگډډ دډستوور و هډډډډ کي ديارې کراوي ډيوايي بډروډووين و دډيان چيرځا کي نډو ډمانځا کډ هيچيان بډ کډتايي ناگډن. نووسر بډردډوام لډ (بازدانې ډيوايي) بډ گډډډډډي وډي چيرځا کډکانې بډهډرډ دډگرډت، واتډ بډ ټوډي هډډډډ کي مډنتقي-واتډ مډنتقي دډرډکي- لډ پشت کډتايي و دډستپډکي چيرځا کي نوډ بډت هډر لډ نډوان چيرځا کډکدا دډپډرډتډ ناو چيرځا کډکي ترډو، بډم تډکنیک، هډم ټاډډزي و خډياډي بووني جيهانې جنډځځا کان و ټفسانډکان بډ نيسبډتي جيهانې واقيعي نيشان دډدات، هډم پډکها تډيډکي مډتافيکشډني بډ چيرځا کډکي دډخوډقډنډت،

لډ کډتاييدا، (ژنډ جنډځځا نې شځځا حموو)، هډروډکوو ټوډي کډ لډتيف هډمډت باسي دځا حډولډکډ بډ دډرباز بوون لډ فډزايي نووسيني کلاسيک لډ ناو ټډډبي داستاني کوردي دا. ډډنگډ ټم چيرځا کي هډمډت، ټوډنډ لډ بوواري تډکنیکي و پډکها تډي چيرځا کډو بډ هډز

نەبەت بۆلەم لانیكەم شەھامەت و جەسارەت تەئەبەم مان پەدەدات، شەو و
چەشەنە نو بۆ ئەدەبەتە دایەتە کوردە تاقە بەکەینەو و لانیكەم بە
جەرکەش بەت خەمان سەرقاتە تەئەو بەکەین کە ئایە تەم زمان و زەینە
کوردەینە تەوانستە تەوئەهەینە پەکەتە تە نو بەرەم بەنەت یان نە؟.